

ZŁOŻONE PREPARATY ROŚLINNE - BEZPIECZEŃSTWO STOSOWANIA

ZBIGNIEW JANECKO

Katedra Farmakognozji Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków

Wśród wielu preparatów roślinnych obecnych na rynku wymienić można kilka cieszących się dużą popularnością, a są wśród nich: Balsam Kapucyński, zawierający wyciągi z surowców antrachinonowych, a także Schwedenbitter (Zioła szwedzkie), Padma 28, deklarujące w swoim składzie szereg surowców nie dopuszczonych do oficjalnego obrotu.

Dostępne są także inne bardziej złożone preparaty np.: Alveo i Intra; określane jako suplementy żywności.

Na wstępie pojawia się pytanie czy uznawana do niedawna liczba składników w preparacie (3-5) jest nadal jedynie słuszną, czy też rozwijająca się idea holistycznego podejścia do terapii i filozofii leczenia oraz koncepcja współdziałania surowców roślinnych, zmieni ten pogląd.

Założenie, iż złożony preparat nie powinien zawierać większej liczby składników został prawdopodobnie zaczerpnięty z wzorca jakim jest lek syntetyczny działający na jednostkowe schorzenie dający możliwości łatwego dawkowania i przewidzenia efektów terapeutycznych jak i skutków działań niepożądanych. Panował i chyba nadal ma swoich zwolenników pogląd, że jeżeli lek posiada wielokierunkowe właściwości terapeutyczne, to nie leczy niczego. Stwierdzenie to nie znajduje potwierdzenia w praktyce. Przykładowo w skład naszego pożywienia wchodzi od kilku do kilkunastu składników (sałatki owocowe, warzywne) i nie uważa się, że jest to zasada niezgodna z ogólnie przyjętymi regułami obowiązującymi w żywieniu człowieka. Większość trawożernych ssaków nie zjada jednej tylko wybranej rośliny, a wręcz stara się urozmaicić swoje menu (przepraszam za dygresję).

Problem polega się na czym innym, a mianowicie aby złożone leki liczące dwa lub dwadzieścia składników nie wchodziły we wzajemne interakcje o charakterze farmakologicznym, farmakokinetycznym, czy wreszcie aby nie tworzyły zwykłych niezgodności chemicznych. Rozważyć także należy możliwy synergizm lub antagonizm działania składników roślinnych obecnych w preparacie z pożywieniem i innymi lekami. W tym miejscu należy zaznaczyć że ze wzrostem liczby wyciągów roślinnych w takim leku potencjalnie rośnie możliwość wystąpienia trudnych do przewidzenia interakcji.

Na półkach aptecznych obok parafarmaceutyków i leków zarejestrowanych znajduje się cała gama dodatków do żywności (czytaj: suplementów) o nie do końca zbadanych korzyściach i zagrożeniach wynikających z obecności w ich składzie egzotycznych surowców roślinnych. W tym przypadku zachodzi nie tylko możliwość interakcji ale także zagrożenie zdrowia i życia. Zastosowane w nich wyciągi roślinne nie posiadają dobrze udokumentowanej aktywności i skuteczności terapeutycznej, brak jest często danych o ich toksyczności i skutkach działań niepożądanych.

Tematem moich rozważań będzie próba analizy wspomnianych preparatów złożonych pod względem bezpieczeństwa ich stosowania, toksyczności i możliwych interakcjach, w świetle dostępnych danych literaturowych.